

УДК 378.091.31-059.2:004.77

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/40-2-15>

Світлана КЛИМОВИЧ,

orcid.org/ 0000-0002-9124-2931

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української філології та журналістики
Херсонського державного університету
(Херсон, Україна) SKlymovych@ksu.ks.ua*

Світлана МАРТОС,

orcid.org/ 0000-0003-0215-3054

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української філології та журналістики
Херсонського державного університету
(Херсон, Україна) SMartos@ksu.ks.ua*

ГРУПОВІ ФОРМИ РОБОТИ З ВИКОРИСТАННЯМ ІКТ У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ-ФІЛОЛОГА

У статті презентовано власний досвід організації групових форм роботи з використанням інформаційно-комунікаційних технологій у підготовці вчителя-філолога, що може стати в нагоді викладачам вищої школи в умовах діджиталізації освітніх процесів. Окреслено можливості використання сервісу Zoom для організації роботи наукових об'єднань студентів, продемонстровано застосування функції «сесійні зали» на практичних заняттях із дисциплін лінгвістичного спрямування. Продемонстровано використання онлайн-дошки Google Jamboard на практичних заняттях із сучасної української літературної мови. Доведено, що ефективним прийомом використання групової форми роботи є розробка навчально-методичних матеріалів майбутніми вчителями-філологами, що формує потребу у творчому підході до навчання, включає елементи проєктної та дослідної роботи. Проілюстровано застосування інтерактивного плакату ThingLink у курсі ділової української мови, зокрема маркер із текстовим матеріалом про мозковий штурм як прийом генерування нових ідей використано для організації групової роботи студентів. Атмосфера пошуку і співпраці розвиває творчий потенціал студента-філолога, формує потребу в креативному підході до навчання, потяг до подальшого розвитку педагогічної творчості. Описано використання онлайн-сервісів для проведення опитувань, відеохостингу YouTube, онлайн-генераторів для створення хмари слів як доцільних та ефективних інформаційно-комунікаційних технологій в організації групової роботи студентів. Визначено, що такі види роботи приваблюють студентів нестандартністю формату навчання, можливістю креативного самовираження під час створення власного інформаційно-комунікаційного навчального контенту. Володіння навичками створення відеоконтенту є вкрай бажаними для майбутнього вчителя-філолога, створення групового відеозвіту сприяє активному розвитку організаційних і комунікативних умінь, педагогічної майстерності.

Ключові слова: групові форми роботи, інформаційно-комунікаційні технології, вчитель-філолог, Zoom, Jamboard, Thinglink, YouTube.

Svitlana KLYMOVYCH,

orcid.org/0000-0002-9124-2931

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor at the Department of Ukrainian Philology and Journalism
Kherson State University
(Kherson, Ukraine) SKlymovych@ksu.ks.ua*

Svitlana MARTOS,

orcid.org/0000-0003-0215-3054

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor at the Department of Ukrainian Philology and Journalism
Kherson State University
(Kherson, Ukraine) SMartos@ksu.ks.ua*

GROUP FORMS OF WORK WITH THE USAGE OF ICT IN THE PEDAGOGICAL TRAINING OF A TEACHER-PHILOLOGIST

The article presents our own experience in organizing group forms of work with the use of information and communications technologies in the pedagogical training of a teacher-philologist, which can be useful for teachers of higher education during the digitalization of educational processes. The possibilities of using the Zoom service to organize the work of scientific associations of students are outlined; the application of the "session halls" function in practical classes in linguistic disciplines is demonstrated. The use of the online board Google Jamboard in practical classes on modern Ukrainian literary language is demonstrated. It is proved that an effective method of using a group form of work is the development of educational and methodological materials by the future teacher-philologists, which forms the need for a creative approach to learning, includes elements of project and research work. The use of the interactive media ThingLink in the course of business Ukrainian language is illustrated; in particular, a marker with text material about brainstorming as a method of generating new ideas is used to organize group work of students. The atmosphere of the process of search and cooperation develops the creative potential of the student-philologist, forms the need for a creative approach to studying and the desire for further development of pedagogical creativity. The use of online services for surveys, YouTube video hosting, online generators to create word clouds as appropriate and effective information and communications technologies in the organization of group work of students is described. It is defined that such types of work attract students by the non-standard format of education, by the opportunity of creative self-expression during the generation of their own information and communications educational content. Possession of video content creation skills is extremely desirable for the future teacher-philologist; the creation of the group video report facilitates active development of organizational and communicative skills, pedagogical mastery.

Key words: group forms of work, information and communications technologies, teacher-philologist, Zoom, Jamboard, Thinglink, YouTube.

Постановка проблеми. Фронтальна, індивідуальна та групова діяльність становлять цілісну систему навчальної діяльності здобувачів вищої освіти. Вони пронизують увесь освітній процес і відрізняються одна від одної кількістю студентів і способом організації їхньої діяльності. Групове навчання легко й ефективно поєднується з традиційними формами й методами навчання, воно «відкриває для студентів можливості співпраці зі своїми однокурсниками, дає змогу реалізувати природне прагнення кожної людини до спілкування, сприяє досягненню студентами високих результатів засвоєння знань і формування вмінь» (Карплюк, 2007: 30).

Однією з основних проблем дистанційного навчання є недостатність комунікації. Групові форми організації роботи студентів усувають цей недолік, адже спільна діяльність не ізолює студентів один від одного, а реалізує природне прагнення до спілкування, взаємодопомоги й співпраці. У процесі взаємодії «студент-студент» відбувається обмін досвідом щодо виконання певних завдань, вивчення нових тем, пошуку матеріалів, виконання творчих, дослідницьких завдань тощо. Групові форми роботи студентів формують навички співпраці, які будуть реалізовані в майбутній професійній діяльності. Оскільки «людина – соціальна істота, то така взаємодія покращує емоційний стан, полегшує сприйняття ізольованого навчання» (Стадній, 2020: 154). Організація групової форми роботи зумовлює активне спілкування студентів і знижує рівень психологічного напруження, яке виникає в дистанційному навчанні.

Аналіз досліджень. Численні дослідження з педагогіки та психології вищої школи доводять ефективність і результативність групових форм діяльності, які забезпечують особистісний розвиток студентів, їх соціалізацію та професіоналізацію (Г. Андреева, М. Артюшина, Є. Головаха, В. Казміренко, Р. Немов, М. Обозов, Л. Уманський, Ю. Ханін та інші).

Переваги групової форми організації навчальної діяльності студентів визначено в дослідженні С. Карплюк (Карплюк, 2007); технології групового навчання при підготовці майбутніх учителів початкової школи, зокрема робота студентів у малих групах, стали предметом наукових інтересів Л. Луцинкевич (Луцинкевич, 2016); шляхи використання групових форм організації навчальної діяльності студентів на практичних заняттях з географії запропоновано О. Варакутою (Варакута, 2013). Актуальним питанням організації групової навчальної діяльності з урахуванням ціннісних орієнтирів здобувачів вищої освіти присвячено праці М. Артюшиної (Артюшина, 2001). Колективні форми роботи в дистанційному навчанні (на прикладі KSU Online) проаналізовані в одній із авторських публікацій (Климович, Мартос, 2020), зокрема охарактеризовано інструментарій освітньої платформи Moodle, які сприяють упродовженню в дистанційне навчання принципу взаємодії «викладач-студент» і «студент-студент».

Попри достатню кількість досліджень групових форм діяльності, можливості використання групових форм роботи із використанням ІКТ у підготовці вчителя-філолога, особливо в умовах

дистанційного або змішаного навчання, недостатньо описані й потребують детального вивчення, що зумовлює актуальність роботи.

Мета статті – презентування власного досвіду організації групових форм роботи із використанням інформаційно-комунікаційних технологій у підготовці вчителя-філолога, що може стати в нагоді викладачам вищої школи в умовах діджиталізації освітніх процесів.

Виклад основного матеріалу. Особливо актуальними й затребуваними в умовах онлайн-навчання стали сервіси з функціями групових чатів і конференцій. Найбільш зручною у використанні під час дистанційного навчання є платформа Zoom, яка дає змогу як організувати роботу зі здобувачами в межах академічної або навчальної групи, так і розв'язувати проблемні завдання в мінігрупах.

Перевагою цього сервісу є можливість під час заняття демонструвати матеріал на робочому столі, використовувати інтерактивну дошку (whiteboard), планувати час занять і заздалегідь запрошувати студентів, здійснювати запис зустрічі, передавати матеріали через чат. Усі можливості сервісу Zoom активно використовуємо в організації роботи наукових об'єднань студентів, що дає змогу науковому керівникові проводити групові зустрічі зі здобувачами вищої освіти з метою планування ефективної роботи над дослідженням на всіх етапах роботи (наприклад, ознайомлення з нормативними документами ЗВО щодо принципів академічної доброчесності, визначення етапів роботи й вимог до оформлення результатів дослідження тощо).

Для організації групової роботи на платформі Zoom незамінним помічником є функція «сесійні зали» (breakout rooms), яка дає змогу поділити конференцію на окремі кімнати для обговорення. Активно використовуємо ці можливості під час практичних занять з дисциплін «Сучасна українська літературна мова», «Ділова українська мова», «Старослов'янська мова», «Гендерна лінгвістика» тощо.

Загальна технологія використання сесійних залів передбачає попередню підготовку (інструктаж) до виконання завдань у мінігрупах, формування груп, колективне обговорення й виконання завдань, презентацію результатів роботи кожної з груп. Викладач може поділити студентів на окремі сесійні зали вручну або автоматично. Учасники кімнати обговорення мають усі можливості обміну аудіо, відео й екранами моніторів, можуть звернутися за допомогою (ask for help) і запросити в свою кімнату викладача (invite host). Наприклад, під час опрацювання теми «Гендерні

стереотипи й гендерна чутливість комунікації» кожній із мінігруп пропонували довести або спростувати твердження: 1) гендерні стереотипи формуються з дитинства; 2) існують «чоловічі» й «жіночі» професії; 3) школа є інструментом гендерної поляризації; 4) творення й уживання фемінітивів – вимога часу.

Важливо, що викладач як організатор конференції може вільно переключатися між кімнатами й спостерігати хід обговорення, надавати консультації, за потреби координувати діяльність здобувачів, відповідати на запитання. Для завершення роботи сесійних залів необхідно в меню сесійних залів натиснути «Закрити всі зали». У цьому разі через 60 секунд сесійні зали завершать свою роботу, усі учасники автоматично повернуться в основну конференцію.

Як показала практика, спільна робота здобувачів у групах по 4–5 осіб дає можливість усім висловити власну думку, обговорення відбувається активніше, паралельне опрацювання й представлення результатів роботи дає змогу розглянути ширше коло питань із залученням максимальної кількості студентів.

Під час проведення дистанційних занять у синхронному режимі доцільним є використання онлайн-дошки, вибір яких сьогодні досить великий. Онлайн дошка Jamboard – інтерактивний сервіс від Google – є ефективним засобом організації дистанційного навчання. Спільна робота над полотном допомагає створити проєктну діяльність, указує на соціальний характер ресурсу (Хрущ, 2019: 326). Безперечно, в умовах дистанційного навчання спільна діяльність здобувачів вищої освіти на Google Jamboard формує навички педагогічної взаємодії, «аналіз та оцінка результатів своєї роботи й робіт одногрупників сприяють самопізнанню, прагненню до самовдосконалення, рефлексії та саморозвитку, формуванню навичок об'єктивної оцінки результатів роботи інших студентів» (Требенко, 2020: 157).

Групову роботу студентів із використанням онлайн-дошки Jamboard організували на практичних заняттях із сучасної української літературної мови. Ефективним прийомом використання групової форми роботи є розробка навчально-методичних матеріалів до вивчення нових тем самими студентами. Створення групових онлайн-дошок із теми «Службові частини мови» (рис. 1) формувало в майбутніх учителів потребу у творчому підході до навчання, включало елементи проєктної та дослідної роботи. Можливість взаємооцінки й отримання зворотного зв'язку від одногрупників, порад щодо покращення власних

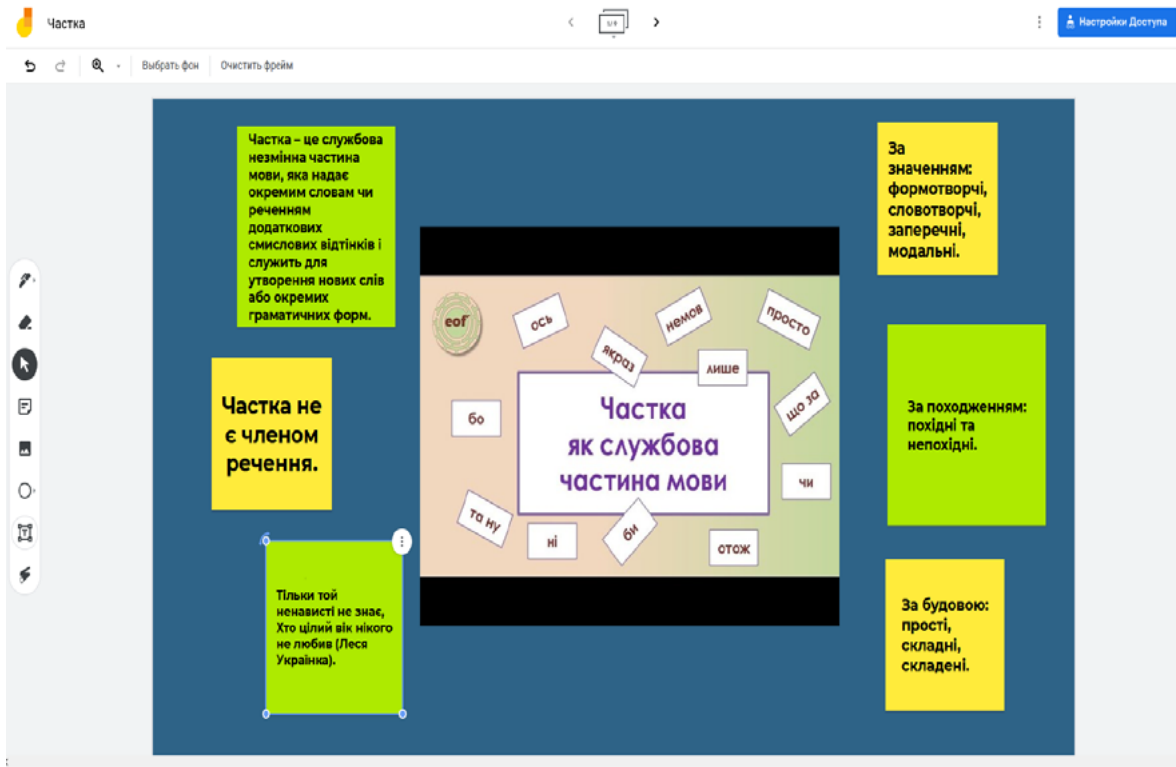

Рис. 1. Фрейм Google Jamboard із теми «Частка як службова частина мови»

робіт – це стимул для самовдосконалення студентів у процесі групової форми роботи.

Інтерактивний плакат являє собою електронний освітній засіб нового типу, який забезпечує високий рівень задіявання інформаційних каналів сприйняття наочності навчального процесу (Мелько, 2017: 259). Нескладний в опануванні сервіс ThingLink дає можливість викладачеві урізноманітнити освітній процес інтерактивними дидактичними матеріалами. Сервіс підтримує завантаження за URL текстових матеріалів, фото, відео, звуку. Інтерактивність зображення досягається додаванням у нього маркерів, які можна вибрати з колекції ThingLink. Основою для інтерактивного плаката може бути будь-

яке зображення, завантажене з персонального комп'ютера або за вказаним прямим покликанням із популярного хостингу. Цікавинкою сервісу є колекція «Бібліотека ThingLink 360°», що містить професійні зображення з оглядом у форматі 360 градусів різноманітної тематики, які можна використовувати як базу для створення необхідної інтерактивної наочності.

Інструмент ThingLink використали в курсі ділової української мови під час вивчення теми «Форми колективного обговорення професійних проблем» (рис. 2), розмістивши на панорамному зображенні офісу такі мітки: 1) відео «Ефективні онлайн-наради» (ресурс youtube.com); 2) відео «Критика: як правильно давати зворотний зв'язок

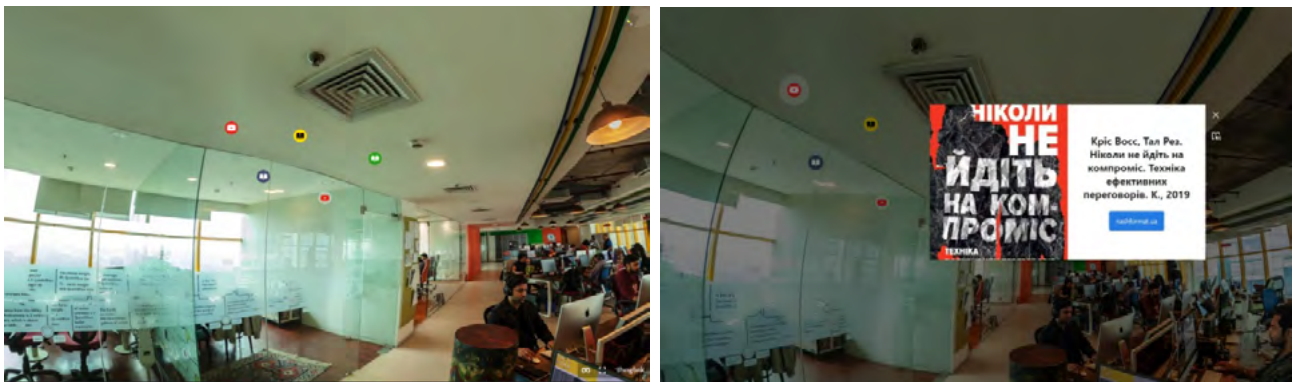

Рис. 2. Інтерактивний плакат «Форми колективного обговорення професійних проблем» на сервісі Thinglink

студентів із сервісом wordcloud.pro для створення хмаринок слів, зацентрувавши насамперед на простоті його застосування (рис. 5). Здобувачі вищої освіти самостійно обирали онлайн-генератори (Word It Out, Word Cloud, Word Art (Tagul) тощо) для створення хмари слів або інші сервіси візуалізації визначеного завдання. Такий вид роботи приваблює студентів нестандартністю формату навчання, можливістю креативного самовираження під час створення власного інформаційно-комунікаційного навчального контенту.

Презентування виконаних студентами завдань самостійної роботи відбувалося у формі групового відеозвіту. Жодних обмежень до формату відеозвіту не встановлювали, кожна мінігрупа мала можливість обрати стиль, сценарій і технічні засоби для створення власного ролику відповідно до технічних можливостей, умінь і вподобань. Володіння навичками створення відеоконтенту є вкрай бажаними для майбутнього вчителя, створення групового відеозвіту сприяє активному

розвитку організаційних і комунікативних умінь, педагогічної майстерності.

Висновки. На сучасному етапі особливої актуальності при підготовці вчителя-філолога набувають групові форми роботи з використанням ІКТ. Застосування сервісу Zoom, онлайн-дошки Google Jamboard, інтерактивного плакату ThingLink, онлайн-сервісів для проведення опитувань, відеохостингу YouTube, онлайн-генераторів для створення хмари слів тощо створюють атмосферу співпраці й мотивують здобувачів до пошуку нестандартних рішень, креативного підходу до вирішення групових завдань. Активне використання інформаційно-комунікаційних технологій при викладанні лінгвістичних дисциплін приваблює студентів і спонукає до самовираження й самовдосконалення. Перспективу подальшої роботи вбачаємо у вивченні можливостей використання технології віртуальної реальності, зокрема платформи AltspaceVR, в освітньому процесі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артюшина М. Групова навчальна діяльність студентів у підвищенні рівня професійної підготовки фахівців. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2001. Вип. 3. С. 152–167.
2. Варакута О. М. Технологія групової форми організації навчальної діяльності студентів на практичних заняттях з географії. *Регіональні проблеми України: географічний аналіз та пошук шляхів вирішення*. Херсон : ПП Вишемирський, 2013. С. 22–27.
3. Карплюк С. Групова форма організації навчальної діяльності студентів природничо-математичних дисциплін. *Актуальні проблеми математики та методики її викладання*. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. С. 29–34.
4. Климович С. М., Мартос С. А. Колективні форми роботи в дистанційному навчанні (на прикладі KSU Online). *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 33. Том 1. С. 175–181.
5. Луцинкевич Л. Організація групової навчальної діяльності в підготовці майбутніх учителів початкової школи в умовах коледжу. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2016. № 4 (58). С. 302–310.
6. Мелько Л. Ф. Мультимедійні засоби в оптимізації процесу навчання у вищій школі (на прикладі дисциплін «Географія туризму», «Туристичне країнознавство»). *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди*. 2017. Вип. 37 (3). Том II (22). С. 256–264.
7. Стадній А. Моделі дистанційного навчання. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 29. Т. 4. С. 151–156.
8. Требенко О. О., Антошків М. С. Розвиток творчої особистості майбутніх вчителів в умовах дистанційного навчання. *III Міжнародна дистанційна науково-методична конференція*. Суми, 2020. С. 156–158.
9. Хрущ Л. Застосування Google-сервісів у викладацькій діяльності. *Proceedings of the 1st International Symposium on Intellectual Economics, Management and Education, September 20, 2019*. Vilnius Gediminas Technical University. Vilnius : Vilnius Gediminas Technical University, 2019. С. 325–326.

REFERENCES

1. Artiushyna M. Hrupova navchalna diialnist studentiv u pidvyshchenni rivnia profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv. *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka*. [Group educational activity of students in raising the level of professional training of specialists. Continuing professional education: theory and practice]. 2001. Issue 3, pp. 152–167 [in Ukrainian].
2. Varakuta O. M. Tekhnolohiia hrupovoi formy orhanizatsii navchalnoi diialnosti studentiv na praktychnykh zaniattiakh z heohrafiy. *Rehionalni problemy Ukrainy: heohrafichniy analiz ta poshuk shliakhiv vyrishennia*. [Technology of group form of organization of educational activity of students in practical classes on geography. Regional problems of Ukraine: geographical analysis and search for solutions]. Kherson: PP Vyshemyrskyi, 2013, pp. 22–27 [in Ukrainian].
3. Karpluk S. Hrupova forma orhanizatsii navchalnoi diialnosti studentiv pryrodnycho-matematychnykh dystsyplin. *Aktualni problemy matematyky ta metodyky yii vykladannia*. [Group form of organization of educational activity of students of natural and mathematical disciplines. Actual problems of mathematics and methods of its teaching]. Zhytomyr: publisher Ivan Franko State University of Zhytomyr, 2007. pp. 29–34 [in Ukrainian].

4. Klymovych S.M., Martos S.A. Kolektyvni formy roboty v dystantsiinomu navchanni (na prykladi KSU Online). *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka*. [Collective forms of work in distance learning (on the example of KSU Online). Current issues of humanities: interuniversity collection of scientific works of young scientists of Ivan Franko State Pedagogical University of Drohobych]. Drohobych: Publishing house «Helvetyka», 2020. Issue 33, vol. 1, pp. 175–181 [in Ukrainian].
5. Lutsynkevych L. Orhanizatsiia hrupovoi navchalnoi diialnosti v pidhotovtsi maibutnykh uchyteliv pochatkovoï shkoly v umovakh koledzhu. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*. [Organization of group educational activities in the training of future primary school teachers in the college. Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies]. 2016. № 4 (58), pp. 302–310 [in Ukrainian].
6. Melko L. F. Mulytymediini zasoby v optymizatsii protsesu navchannia u vyshchii shkoli (na prykladi dystsyplin «Heohrafiia turyzmu», «Turystychno krainoznavstvo»). *Humanitarnyi visnyk DVNZ «Pereiaslav-Khmelnitskyi derzhavnyi pedahohichni universytet imeni Hryhoriia Skovorody»*. [Multimedia tools in optimizing the learning process in higher education (on the example of disciplines «Geography of Tourism», «Tourist Country Studies»). Humanitarian Bulletin of Hryhoriy Skovoroda State Pedagogical University of Pereiaslav-Khmelnitsky]. 2017. Issue. 37 (3), Volume II (22), pp. 256–264 [in Ukrainian].
7. Stadnii A. Modeli dystantsiinoho navchannia. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*. [Distance learning models. Current issues of the humanities]. 2020. Issue 29, vol.4, pp. 151–156 [in Ukrainian].
8. Trebenko O.O., Antoshkiv M.S. Rozvytok tvorchoi osobystosti maibutnykh vchyteliv v umovakh dystantsiinoho navchannia. *III Mizhnarodna dystantsiina naukovy-metodychna konferentsiia*. [Development of creative personality of future teachers in the conditions of distance learning. III International remote scientific-methodical conference]. Sumy, 2020. pp. 156–158 [in Ukrainian].
9. Khrushch L. Zastosuvannia. Google-servisiv u vykladatskii diialnosti. [Application of Google services in teaching]. *Proceedings of the 1st International Symposium on Intellectual Economics, Management and Education, September 20, 2019*. Vilnius Gediminas Technical University. Vilnius: Vilnius Gediminas Technical University, 2019. pp. 325–326 [in Ukrainian].